

Loveless

Kolde hjerter

Af Bo Torp Pedersen

Far, mor og barn. Det skulle være så skønt, og så er det bare helt forfærdeligt. Boris og Zjenja lever i et kærlighedsløst ægteskab. Når de taler med hinanden, udslynger de kun skældsord og udtryk for ligegyldighed eller foragt. Da deres 12-årige søn Aljosja overhører endnu ét af deres verbale sammenstød, afslører filmens fortæller ham forgræmmet og grædende bag en dør. Vi forstår senere, at det er dagen efter denne oplevelse, at han stikker hjemmefra. Meget betegnende tager det forældrene 1-2 døgn at opdage det, fordi de har travlt med nye partnere og nye forhold.

Historien i denne nye film af den pessimistiske russiske instruktør Andrej P. Zvjagintsev omkranses af dvælende, smukke naturbilleder – samme sted til slut som i begyndelsen – men de virker nærmest som en kontrast til filmens to hovedpersoner. Der er ikke meget pænt eller positivt at sige om dem. Boris er helt optaget af sin karriere, mens Zjenja er opslugt af sin mobiltelefon. Man undrer sig over, hvad og hvem hun er så optaget af på den telefon – en undren vi kender fra vor egen hverdag, hvor mennesker zombie-agtigt vandrer rundt med næsen nede i mobiltelefonen. Hvorfor Zjenja er blevet, som hun er, antydes i en scene med hendes mor: Heller ikke hun kan sige andet end nedgørende ord, men filmens fortæller lader os se hende et øjeblik for sig selv: Hun ser fortvivlet ud og må være ganske ensom. Er kolde hjerter arvelige?

Beskrivelsen af Boris og Zjenja med de kolde hjerter kan dog ikke generaliseres, for der er andre mennesker i historien. Mens Zjenja er mest optaget af sex, er hendes nye elsker, en mere moden, rig mand, indstillet på at hjælpe, da Aljosjas forsvinden opdages. Samtidig har nogle ganske almindelige mennesker dannet en hjælpegruppe, der med stor erfaring søger at finde forsvundne børn. Problemet optræder åbenbart hyppigt, og pga. den megen kriminalitet kan politiet ikke overkomme opgaven uden denne hjælp.

Zvjagintsev har altså også i denne film en positiv modpol til sine 'fortabte' hovedpersoner, ligesom han i den ellers mislykkede "The Banishment" (2007) viser nogle smukke scener, hvor børn i en anden familie lægger puslespil til et Jomfru Maria billede, og ét af børnene læser op af Bibelen: Paulus' ord om kærlighedens væsen. Her i "Loveless" udtrykkes der ikke et eksplicit kristent modspil til hjerternes tomhed og kulde. Tværtimod, kan man sige, for den eneste henvisning til kristendom er Zjenjas vrængende beskrivelse af Boris' chef som en fundamentalist, der dyrker en 'kristen sjaria'. Implicit er eftersøgningsgruppen dog udtryk for et klart, positivt kristent alternativ - diakoni, omsorg, elementær hjælpsomhed.

Instruktørens pessimisme kan der dog ikke være tvivl om. Familiens opløsning er et gennemgående tema i hans film, men hans filmfortælleriske talent er også indlysende. Med sin debutspillefilm "Hjemkomsten" (2003) – se Kirke og Films anmeldelse – optjente Zvjagintsev en god stor kredit

Det forsvundne barn i Zvjagintsevs "Loveless" – Foto: Filmbazar

på sin konto, og når man betragter billedkompositionerne i hans film – bl.a. de dvælende naturbilleder – er det indlysende, at han er – eller gerne vil være – Andrej Tarkovskijs arvtager.

Zvjagintsevs efterfølgende film har alle været interessante, men ikke alle vellykkede. Mange af filmene er langtrukne, og selv om man kan sige noget godt om hans anden spillefilm, "The Banishment" (2007), er den ikke bare for lang, men også martret af irriterende huller og uforklarede hændelser eller sammenhænge.

"Leviathan" (2014) er blevet tolket som en parabel om korrupsionen og opløsningen i det moderne Rusland – inklusive familiens opløsning – men filmen skæmmes af floskler og stereotyper (se min anmeldelse).

"Loveless" slutter sig tættest til "Elena" (2011) (se også min anmeldelse af denne film), som skildrer repræsentanter både for en sjælløs ny overklasse og for en i det mindste initiativrig og kæmpende 'underklasse'. Alene pga. dette overblik og denne kompleksitet anser jeg "Elena" for en bedre film end "Loveless". Zvjagintsev skal passe på, at kreditten på hans konto ikke udløber. Smukke landskabsbilleder og langtrukken varighed gør i sig selv intet mesterværk. Det tror Zvjagintsev forhåbentlig ikke?

Filmfakta

Loveless – Njeljubov - Rusland/Frankrig 2017 – Instr.: Andrej P. Zvjagintsev – Manus: Andrej P. Zvjagintsev, Oleg Negin – Medv.: Marjana Spivak, Aleksej Rozin, Matvej Novikov, Andris Keiss, Vladimir Vdovitjenkov, Varvara Sjmykova, Aleksej Fatejev, Natalja Potapova, Marina Vasiljeva, Anna Guljarenko, Marina Vasiljeva, Janina Hope, Anastasija Stezjko – 127 min. , farver – Biografpremiere d. 4/1 2018 – Filmfotos/udlejning: Filmbazar

P.S.

"Loveless" er endnu et eksempel på vor tids uopfindsomhed i filmbranchen. Man bruger i Danmark en engelsk titel på en russisk film. Den russiske titel betyder direkte oversat 'ikke-kærlighed', og den kan ikke umiddelbart bruges, men er det så svært at finde på en god og ægte dansk titel?

Links

<http://www.cinemazone.dk/review.asp?id=11482&area=2>

<https://www.theguardian.com/film/2017/may/17/loveless-review-leviathan-director-andrei-zvyagintsev-cannes-2017>